

Η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη: Νέες προοπτικές και εφαρμογή Web 2.0 τεχνολογιών

Πίτσα Τσάκωνα, Υπεύθυνη Βιβλιοθήκης Μουσείου Μπενάκη, tsakona@benaki.gr
Πανωραία Γαϊτάνου, Βιβλιοθήκη Μουσείου Μπενάκη, gaitanou@benaki.gr

1. Παρουσίαση του έργου της Βιβλιοθήκης του Μουσείου

Πέρασε μία δεκαετία από την προηγούμενη παρουσίαση της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού «Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση» [1] η οποία σκοπό είχε να ενημερώσει τους αναγνώστες του για την επαναλειτουργία της, αμέσως μετά από την ανακαίνιση και αναδιάρθρωση του Μουσείου και της Βιβλιοθήκης, τον Ιούνιο του 2000. Από τότε μέχρι σήμερα, έγιναν σημαντικές αλλαγές και ως προς την αύξηση του υλικού της αλλά και ως προς τη δομή και λειτουργία της. Ο εμπλουτισμός της έγινε με θεαματικά αποτελέσματα, αν αναλογιστεί κανείς ότι τότε μιλούσαμε για 50.000 τόμους, οι οποίοι είχαν συγκεντρωθεί στα 70 χρόνια της ιστορίας της, ενώ σήμερα, στη διάρκεια των δέκα χρόνων, 2000-2010, ο αριθμός αυτός διπλασιάστηκε και φθάνει στους 100.000 τόμους, και ακόμη παραπάνω, με την πληθώρα των δωρεών που φθάνουν καθημερινά στη Βιβλιοθήκη. Και λέμε παραπάνω από 100.000, δεδομένου ότι δε γνωρίζουμε ακριβώς τον αριθμό που θα προκύψει από την καταγραφή δύο μεγάλων δωρεών που παραλάβαμε πρόσφατα που βρίσκονται σε εξέλιξη. Η πρώτη με 20.000 περίπου τόμους από την δωρεά του Αλέξανδρου Αργυρίου και η δεύτερη από την δωρεά της Αμαλίας Μεγαπάνου, γύρω στους 7.000 τόμους. Όμως, τα τελευταία χρόνια, παραλάβαμε και άλλες εντυπωσιακές σε αριθμό δωρεές, πολύ χρήσιμες και απόλυτα ενδιαφέροντες με τα θέματα της συλλογής, όπως του Άγγελου Δεληβορριά (3.000 τόμοι), της Αθηνάς Καλογεροπούλου (1.500 τόμοι), του Δημητρίου Γκόφα (1.450 τόμοι), του Αναστασίου Γαβαθά (1.100 τόμοι), της Ελένης Θεοχάρη (1.000 τόμοι), του Διονύση Φωτόπουλου (1.000 τόμοι), της Αννίκας Μπαρμπάρη (800 τόμοι) και πολλές άλλες μικρότερες σε αριθμό, αλλά εξίσου σημαντικές.

Στον αριθμό των 100.000 τόμων δεν συγκαταλέγονται επίσης οι διάφορες συλλογές βιβλίων που έχουν συγκεντρωθεί στα, απομακρυσμένα από το κεντρικό κτήριο, παραρτήματα του Μουσείου Μπενάκη, τα οποία διαφοροποιούν και τη δομή της Βιβλιοθήκης. Αυτό σημαίνει ότι εκτός από την Κεντρική Βιβλιοθήκη, υπάρχουν και παραρτήματα που δημιουργήθηκαν με την σταδιακή αποκέντρωση και στέγασή τους σε άλλα κτήρια. Έτσι, ενώ το 2001, αναφερόμασταν στη δημιουργία ενός παραρτήματος, στην Πινακοθήκη Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα (Κριεζώτου 3) με 7000 τόμους, σήμερα τονίζουμε

την ύπαρξη πέντε ακόμα παραρτημάτων, τα οποία έχουν ξεχωριστές συλλογές βιβλίων, ενώ ο κατάλογος τους είναι ενσωματωμένος με τον κατάλογο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Μουσείου. Πρόκειται για την συλλογή των Ιστορικών Αρχείων του Μουσείου (πάρτημα στην Κηφισιά), η οποία διαθέτει πάνω από 15.000 τόμους, στους οποίους συγκαταλέγονται δύο μεγάλες πρόσφατες δωρεές: η συλλογή του Ζήσιμου Λορεντζάτου (4.500 τόμοι), η οποία δωρήθηκε πρόσφατα από την κόρη του Πιερρέτα Λορεντζάτου και είναι διαθέσιμη μέσα από την ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης και η συλλογή του Οδυσσέα Δημητρακόπουλου (5.000 τόμοι), η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη καταγραφής. Επιπλέον, το Φωτογραφικό Αρχείο, στην Πλατεία Φιλικής Εταιρείας (Κολωνάκι) με 8.000 τόμους, στους οποίους περιλαμβάνεται και η δωρεά του Πλάτωνα Ριβέλλη (3.500 τόμοι). Επίσης, το Παιδικό Τμήμα, στο Παλιό Φάληρο, με 7.000 τόμους, το τμήμα Αρχείων Νεοελληνικής

Αρχιτεκτονικής, στο Νέο Μουσείο Μπενάκη, κτήριο της οδού Πειραιώς 138, με 10.000 τόμους, και τέλος, το Βιβλιολογικό Εργαστήριο «Φίλιππος Ηλιού», στην οδό Γενναδίου 4, με 6.000 τόμους από την προσωπική βιβλιοθήκη του Φίλιππου Ηλιού. Επομένως, η Κεντρική Βιβλιοθήκη μαζί με τα έξι παραρτήματα, αριθμεί πάνω από 150.000 τόμους. Εδώ, θα πρέπει να αναφερθούμε στο προσωπικό το οποίο εργάζεται για όλες αυτές τις συλλογές, ένα θέμα κομβικό και δυσανάλογο σε σχέση με την αύξηση της δουλειάς στην Βιβλιοθήκη. Σημειώνουμε δυσανάλογο, διότι, ενώ εμπλουτίστηκε τόσο πολύ η συλλογή, το προσωπικό παραμένει το ίδιο. Στην Κεντρική Βιβλιοθήκη εργάζονται 3 βιβλιοθηκονόμοι (Γεωργία Αγγέλου, Ρέα Γαϊτάνου, Πίτσα Τσάκωνα) και δύο γραμματείς (Ντίνα Ευαγγελίου και Σπύρος Κωστούλας). Στα παραρτήματα, εκτός από το Παιδικό Τμήμα, όπου υπάρχει η βιβλιοθηκονόμος Ευγενία Μαλιαρίτη, η καταγραφή γίνεται εκ των ενόντων, από το προσωπικό των παραρτημάτων, με την επίβλεψη της Κεντρικής Βιβλιοθήκης και την βοήθεια σπουδαστών της Σχολής Βιβλιοθηκονομίας των ΑΤΕΙ Αθήνας, που πραγματοποιούν την πρακτική τους άσκηση στη Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, όπου τα τελευταία δέκα χρόνια συστηματικά δέχεται και απορροφά παιδιά για εξάσκηση. Τις περισσότερες φορές τα παιδιά αυτά εκπονούν και την πτυχιακή τους εργασία μέσα από τις συλλογές της Βιβλιοθήκης, με την βοήθεια και την συμπαράσταση του προσωπικού της. Βιβλιοθήκη προσφέρει καθημερινά πληροφορίες και γνώσεις και κάθε δυνατή εξυπηρέτηση κατά κύριο λόγο στο προσωπικό των

τμημάτων για την υποστήριξη της καταγραφής, επεξεργασίας, χρονολόγησης και ταυτοποίησης των αντικειμένων των διαφόρων συλλογών, την έκδοση καταλόγων, την διοργάνωση εκθέσεων, την εκπόνηση εκπαιδευτικού υλικού και την πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Η Βιβλιοθήκη όμως, όπως είναι γνωστό, είναι ανοιχτή και στο κοινό και προσφέρει διάφορες υπηρεσίες, όπως παραχώρηση υλικού για επιτόπια μελέτη, παραχώρηση φωτοτυπιών και φωτογραφιών στους ενδιαφερόμενους, πληροφορίες και αποστολή εικόνων μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, παραχώρηση υλικού για δημοσιεύσεις και αναπαραγωγές, όπως επίσης για κινηματογραφίες, ντοκυμαντέρ και εκθέσεις που οργανώνουν άλλοι φορείς. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι, μέσα στο 2009, το οποίο είχε καθιερωθεί ως έτος αφιερωμένο στον μεγάλο ποιητή Γιάννη Ρίτσο, η Βιβλιοθήκη διευκόλυνε και παραχώρησε υλικό από το αρχείο Ρίτσου για έξη εκθέσεις στην Ελλάδα, σε Μουσεία, Πνευματικά Ιδρύματα Δήμων, Νομαρχίες, καθώς και σε διάφορα σχολεία στην Αθήνα. Πολλά σχολεία παρακολουθούν εκπαιδευτικά προγράμματα μέσα στη Βιβλιοθήκη, γνωρίζοντας μερικούς από τους πολύτιμους θησαυρούς της (χειρόγραφα, σπάνιες εκδόσεις, περιηγητικά έργα). Επιπλέον, πραγματοποιούνται ξεναγήσεις, μέσα στο χώρο της Βιβλιοθήκης σε οργανώσεις, σωματεία Φίλων των Μουσείων, σε ξένους επισκέπτες που επιθυμούν να γνωρίσουν τις μνημειακές και σπάνιες εκδόσεις της.

Η Βιβλιοθήκη, συμμετέχοντας στον πολιτιστικό και παιδευτικό ρόλο του Μουσείου, έχει αναλάβει την αποστολή μουσειακών εκδόσεων και διπλών ή τριπλών αντιτύπων της σε βιβλιοθήκες άλλων ιδρυμάτων, κυρίως όμως σε σχολικές βιβλιοθήκες σε όλη την Ελλάδα. Οποσδήποτε όμως έχει συνεργασία με πολλές βιβλιοθήκες για την ανταλλαγή εκδόσεων, άλλοτε με το περιοδικό που εκδίδει το Μουσείο, και άλλοτε με τους καταλόγους των εκθέσεων του ή τα πρακτικά των συνεδρίων του. Για την ανάδειξη των συλλογών της, η Βιβλιοθήκη δημοσιεύει μελέτες και άρθρα σε περιοδικά και οργανώνει εκθέσεις, όπως αυτή που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα, τον Φεβρουάριο του 2010, με θέμα «Ταξιδιώτες στην Ελλάδα (1900-1950) από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη».

Η Βιβλιοθήκη έχει ξεκινήσει ένα ερευνητικό πρόγραμμα για τη συγκέντρωση και αναλυτική καταγραφή των περιηγητικών έργων του ελληνικού χώρου (16ος-19ος αι.) που ευρίσκονται στη συλλογή της, με απώτερο στόχο τη σταδιακή ψηφιοποίησή τους και τη δημιουργία ενημερωμένης ψηφιακής βάσης με εικόνες και μεταδεδομένα. Η

ψηφιοποίηση των πολύτιμων συλλογών της, έχει ξεκινήσει με μία σειρά από χειρόγραφα που περιλαμβάνουν κείμενα της Καινής Διαθήκης και την οποία πραγματοποίησε μία Αμερικανική Ομάδα επιστημόνων και φωτογράφων από το Τέξας, με δική τους φροντίδα και δικά τους έξοδα [5]. Πρόκειται

για την ομάδα του Center for the Study of New Testament Manuscripts [10], με διευθυντή τον Dr. Daniel Wallace, η οποία έχει στόχο να ψηφιοποιήσει περίπου 1.300.000 φύλλα χειρογράφων, με κείμενα της Καινής Διαθήκης, στην ελληνική γλώσσα, από όλες τις συλλογές του κόσμου, μέχρι το 2020. Έτσι, φωτογραφήθηκαν 39 χειρόγραφα (εικόνα 1) και δημιουργήθηκε μία ψηφιοποιημένη βάση με 12.000 εικόνες, η οποία είναι διαθέσιμη στους ερευνητές και από τον ιστότοπο του Κέντρου, αλλά και από την βάση της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη. Επόμενος στόχος είναι η ψηφιοποίηση όλων των χειρογράφων της συλλογής, ακόμη 410 χειρόγραφα περγαμηνά και χαρτώα, βυζαντινά και μεταβυζαντινά, ώστε να εξασφαλιστεί η μακροβιότητά τους και να διευκολυνθεί η πρόσβαση των ενδιαφερομένων. Έχει εγκριθεί η πρόταση της Βιβλιοθήκης για την ένταξη της εργασίας αυτής στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΕΣΠΑ (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς) μαζί με άλλες ενότητες από το Μουσείο με τίτλο «Οι συλλογές του Μουσείου Μπενάκη στον Παγκόσμιο Ιστό». Από το 2007 έχει ξεκινήσει και η τεκμηρίωση των μεταβυζαντινών χειρογράφων από την φιλόλογο-παλαιογράφο Βενετία Χατζοπούλου, ώστε να είναι έτοιμα τα αναλυτικά μεταδεδομένα, τα οποία θα περιλαμβάνουν όλα τα κωδικολογικά χαρακτηριστικά και όλες τις βιβλιογραφικές αναφορές. Για την ενημέρωση των χρηστών ο συνοπτικός κατάλογος των χειρογράφων είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης [12]. Στην ιστοσελίδα έχει καταχωρηθεί επίσης όλος ο κατάλογος των βιβλίων και των περιοδικών που εγγράφονται στο ηλεκτρονικό πρόγραμμα της Βιβλιοθήκης.

Ο καταιγισμός από δωρεές βιβλίων έχει προκαλέσει το αδιαχώρητο στην Κεντρική Βιβλιοθήκη. Ωστόσο, μέσα στο 2010, όπως ανακοινώθηκε επίσημα στις εφημερίδες από τον Διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη κ. Άγγελο Δεληβορριά, θα πραγματοποιηθεί νέα επέκταση του χώρου της, προκειμένου να δοθεί ανάσα και να αντιμετωπιστεί

Εικόνα 1: Παλίμψηστο χειρόγραφο, Μπενάκη αρ. 48

καλύτερα η διευθέτηση και τακτοποίηση του υλικού της. Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον η Βιβλιοθήκη παρα-

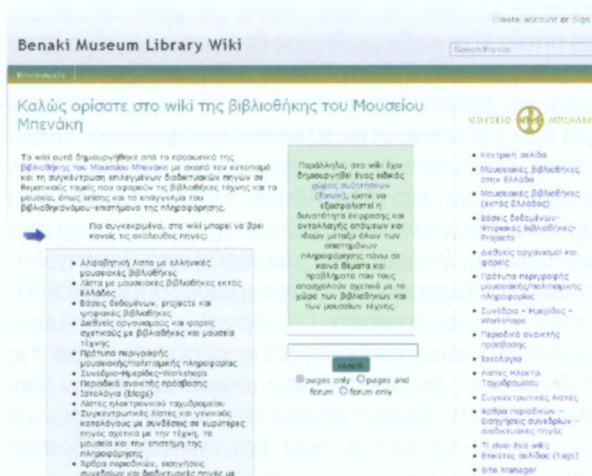
κολουθεί τις εξελίξεις στα θέματα βιβλιοθηκών και βιβλιοθηκονομικής εκπαίδευσης, όπως επίσης και την αλματώδη ανάπτυξη των νέων μέσων και εφαρμογών που πραγματοποιούνται σε πολλές από αυτές, για την καλύτερη παροχή πληροφοριών και υπηρεσιών. Για τον λόγο αυτό, συμμετέχει ενεργά με ανακοινώσεις και εισηγήσεις σε σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες και εργαστήρια που σκοπό έχουν να ενημερώσουν και να εμπλουτίσουν τις γνώσεις μας γύρω από την καλύτερη λειτουργία των βιβλιοθηκών. Συμβάλλοντας σε αυτούς τους θεσμούς, πολύ πρόσφατα, η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη οργάνωσε το 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης (στις 5-6 Φεβρουαρίου 2010) [11] με θέμα «Ψηφιοποίηση και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στο χώρο των βιβλιοθηκών, των μουσείων και των αρχαίων τέχνης». Επίσης, παράλληλα με την συνεργασία της Βιβλιοθήκης της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης, πραγματοποιήθηκε ειδικό εργαστήριο (Workshop), στο οποίο καθηγητές, βιβλιοθηκονόμοι, Εταιρείες, παρουσίασαν εμπειρίες τους σε θέματα ψηφιοποίησης. Πάνω από 200 σύνεδροι από όλη την Ελλάδα είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν τις απόψεις τους, να γνωστοποιήσουν τις προσπάθειές τους και να εκφράσουν τις ανησυχίες τους για την εξέλιξη και το μέλλον των βιβλιοθηκών τέχνης. Στα πλαίσια της διεξαγωγής του Συνεδρίου, η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, είχε την ευκαιρία να παρουσιάσει μία καινοτόμο Web 2.0 εφαρμογή, για την οποία θα γίνει εκτενέστατη αναφορά στη συνέχεια.

2. Εφαρμογή Web 2.0 τεχνολογιών στη Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη

2.1 Η δημιουργία ενός διαδραστικού εργαλείου wiki

Η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, στα πλαίσια της ενδυνάμωσης των πληροφοριακών της υπηρεσιών, δημιούργησε και ανέπτυξε μια Web 2.0 εφαρμογή με τίτλο "Benaki Museum Library Wiki" (εικόνα 2). Η εφαρμογή αυτή προέκυψε από την ανάγκη για την ύπαρξη μιας συμπληρωματικής διαδικτυακής υπηρεσίας, η οποία θα προσέφερε πρόσθετη πληροφόρηση και ενημέρωση στην κοινότητα των βιβλιοθηκονόμων τέχνης, αλλά και σε όσους ασχολούνται με την τεκμηρίωση, οργάνωση και διαχείριση της πολιτισμικής πληροφορίας [2]. Πρόκειται στην ουσία για μια νέα καινοτόμο υπηρεσία προστιθέμενης αξίας, προκειμένου η βιβλιοθήκη να έχει τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες της κοινότητας που εξυπηρετεί. Τα wikis θεωρούνται από τις πιο σημαντικές υπηρεσίες κοινωνικού λογισμικού (social software) και είναι εργαλεία δημιουργίας και διαμόρφωσης διαδικτυακών κειμένων, τα οποία αποτελούν μέσο διαμοιρασμού της πληροφορίας. Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά τους είναι ότι παρουσιάζουν μεγάλη λειτουργικό-

τητα και διασύνδεση πηγών και πληροφοριών και γενικά πιο οργανωμένο και καλύτερα κατηγοριοποιημένο περιεχόμενο. Επιπρόσθετα, αποτελούν μια τεχνολογία με ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό, δίνοντας έμφαση στους παράγοντες «συνεργασία» και «επικοινωνία». Ο σχεδιασμός του wiki της Βιβλιοθήκης ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2009, το οποίο και στήθηκε σε μια online υπηρεσία ανάπτυξης και διαχείρισης ανάλογων εφαρμογών, το Wiki-dot [6], ένα από τα πιο γνωστά και διαδεδομένα εργαλεία στο χώρο. Η υπηρεσία αυτή διατίθεται δωρεάν και προσφέρει πάρα πολλές δυνατότητες και ευελιξία στους χρήστες, όπως φιλικό περιβάλλον, απλό τρόπο αποθήκευσης και επεξεργασίας των δεδομένων με τη χρήση απλών συντακτικών κα-

Εικόνα 2: Στιγμιότυπο οθόνης από το Benaki Museum Library Wiki νόμων, κλπ.

2.2. Ανάπτυξη του wiki

Η δομή ανάπτυξης του συγκεκριμένου wiki είναι ιδιαίτερα απλή και κατανοητή και περιλαμβάνει, προς το παρόν, τις ακόλουθες ενότητες:

• Μουσειακές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

Έπειτα από έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Μουσείου (κυρίως μέσα από το διαδίκτυο, τηλεφωνική επικοινωνία και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), παρουσιάζεται ένας κατάλογος με τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής, όπου καταγράφονται αλφαβητικά τα μουσεία που διαθέτουν βιβλιοθήκη μέσα στον οργανισμό τους. Η έρευνα αυτή ξεκίνησε στα μέσα του 2007 και τα πρώτα αποτελέσματα ανακοινώθηκαν κατά τη διάρκεια του 2ου Συνεδρίου Βιβλιοθηκών Τέχνης που πραγματοποιήθηκε στην Α.Σ.Κ.Τ. το Φεβρουάριο του 2008 [3]. Οι περισσότερες από τις βιβλιοθήκες που σημειώνονται, είναι οργανωμένες και προσβάσιμες στο κοινό, ενώ δυστυχώς ελάχιστες παρέχουν τον κατάλόγό τους μέσα από το διαδίκτυο.

• Μουσειακές βιβλιοθήκες εκτός Ελλάδος

Η δεύτερη ενότητα του wiki παρουσιάζει μια εκτενέστατη λίστα με μουσειακές βιβλιοθήκες, σε

παγκόσμια κλίμακα, οι οποίες ταξινομούνται αλφαβητικά στη χώρα στην οποία ανήκουν. Βέβαια, προς το παρόν, όπως θα μπορούσε να διαπιστώσει κανείς, αναλυτική καταγραφή έχει πραγματοποιηθεί σε ορισμένες μόνο χώρες, όπως για παράδειγμα είναι η Γερμανία και οι ΗΠΑ, χωρίς αυτό να σημαίνει όμως ότι αποτελεί εξαντλητική καταγραφή του γεωγραφικού χώρου.

• Βάσεις δεδομένων-ψηφιακές βιβλιοθήκες-projects

Στην ενότητα αυτή είναι δυνατόν να αναζητήσει κανείς σημαντικές βάσεις δεδομένων, οι οποίες παρέχουν πρόσβαση σε σημαντικό πολιτισμικό απόθεμα, ψηφιακές βιβλιοθήκες καθώς και διάφορα ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα. Για παράδειγμα, η Europeana αποτελεί μια πολύ αξιόλογη προσπάθεια, η οποία καταδεικνύει το πολυγλωσσικό και πολυπολιτισμικό μάρφωμα της Ευρώπης και προβάλλει συνάμα τα ιδρύματα που έχουν πολιτιστικό περιεχόμενο [4]. Επιπλέον, στην ενότητα αυτή μπορεί κανείς να αναζητήσει πληροφορίες σε κάποιες ενδιαφέρουσες βάσεις δεδομένων, όπως ευρετήρια και εγκυκλοπαίδειες καλλιτεχνών, θησαυρούς και λεξικά τέχνης, κλπ.

• Διεθνείς οργανισμοί και φορείς

Η δημιουργία μιας αναλυτικής λίστας με διεθνείς οργανισμούς και φορείς που έχουν ως κύριο στόχο τους την προώθηση και την ανάδειξη του ρόλου και των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών, των αρχείων και των μουσείων κρίθηκε επίσης μείζονος σημασίας, καθώς διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση του πληροφοριακού «γίγνεσθαι». Ενδεικτικά, αναφέρονται οι ακόλουθοι: International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA), Association of European Research Libraries (LIBER), Institute of Museum and Library Services, European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (EBLIDA) κλπ.

• Πρότυπα περιγραφής μουσειακής/πολιτισμικής πληροφορίας

Τα πολιτισμικά ιδρύματα φιλοξενούν και αναπτύσσουν συλλογές με ετερογενή υλικό, το οποίο συχνά περιγράφεται από διαφορετικά πρότυπα και σχήματα μεταδεδομένων. Τα πιο γνωστά από τα πρότυπα αυτά παρουσιάζονται στην ενότητα αυτή, όπως το Dublin Core Metadata Initiative (DCMI), το CIDOC Conceptual Reference Model (CRM), το VRA Core 4.0 κλπ.

• Συνέδρια-Ημερίδες-Workshops

Πρόκειται για μια από τις πιο σημαντικές ενότητες του wiki, καθώς αναρτώνται τα σημαντικότερα συνέδρια, ημερίδες κλπ. που πραγματοποιούνται τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό, σε σχέση με τη βιβλιοθηκονομία-επιστήμη της πληροφορίας, τις τέχνες και τον πολιτισμό. Οι βιβλιοθηκονόμοι, αλλά και γενικότερα οι επιστήμονες της πληροφορίας, οφείλουν να συμμετέχουν ενεργά σε τέτοιες συναντήσεις, ώστε να έχουν τη δυνατό-

τητα να ενημερώνονται για τις τρέχουσες εξελίξεις στο χώρο της πληροφόρησης.

• Περιοδικά ανοικτής πρόσβασης

Τα περιοδικά ανοικτής πρόσβασης (open access journals) είναι μια εξίσου σημαντική κατηγορία υλικού που αφορά επιστημονικές εκδόσεις, συνήθως με κρίση, των οποίων τα άρθρα μπορούν να προσεγγιστούν online από όλους τους χρήστες του διαδικτύου, χωρίς κόστος. Στο wiki γίνεται προσπάθεια να συγκεντρωθεί ικανοποιητικός αριθμός ελληνικών και ξένων περιοδικών σχετικά με θεματικές που αφορούν την επιστήμη της πληροφόρησης, τη μουσειολογία και τις τέχνες.

• Ιστολόγια

Στη συγκεκριμένη ενότητα έχουν καταγραφεί κάποια από τα σημαντικότερα ιστολόγια που έχουν δημιουργηθεί, είτε από μουσεία και βιβλιοθήκες τέχνης, είτε από ανεξάρτητα άτομα, με κύριο θέμα τους την τέχνη, τα μουσεία, τις εκθέσεις έργων τέχνης, διάσημους καλλιτέχνες κλπ. Ενδεικτικά, αναφέρουμε το ιστολόγιο του Indianapolis Museum of Art (εικόνα 3) [9], το οποίο ανανεώνεται πάρα πολύ συχνά και περιλαμβάνει πολύ ενδιαφέροντα αναρτήσεις. Οι κατηγορίες που καλύπτει παρουσιάζονται αναλυτικά στο θεματικό του αρχείο, στο δεξί μέρος του ιστολογίου: μας πληροφορεί για τα τρέχοντα γεγονότα του μουσείου, τις εκθέσεις που πραγματοποιεί και φιλοξενεί, για θέματα συντήρησης και εκπαίδευσης κλπ.

• Λίστες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Στη σελίδα αυτή σημειώνονται κάποιες λίστες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, στις οποίες μπορούν να εγγραφούν οι ενδιαφερόμενοι και να λαμβάνουν ενημερώσεις και νέα σχετικά με την ομάδα που τους ενδιαφέρει, π.χ. LIS-LIBHIST List: Library and book history, ARTDESLIB List: Art and design librarians mailing list κλπ.

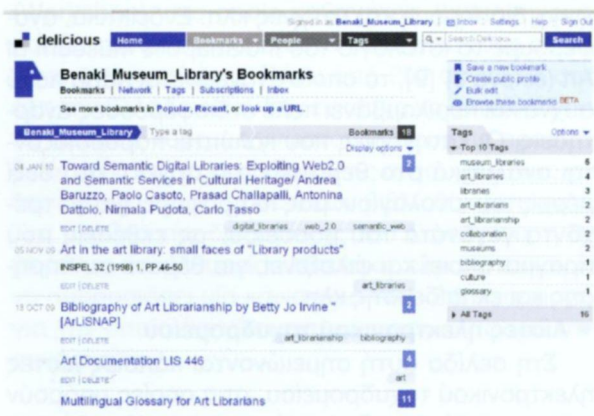
• Συγκεντρωτικές λίστες με συνδέσμους σε ευρύτερες πηγές σχετικά με την επιστήμη της πληροφόρησης και τα μουσεία (π.χ. portals ή πιο γενικούς καταλόγους).

Εικόνα 3 Το πλάγιο τα Indianapolis Museum of Art άρθρα περιοδικών, επιστημονικών συνεδρίων και διαδικτυακές πηγές

Πρόκειται για μια επίσης πολύ σημαντική ενότητα στην οποία συγκεντρώνεται αρθρογραφία και βιβλιογραφία σχετικά με τις βιβλιοθήκες τέχνης και

ειδικότερα τις μουσειακές βιβλιοθήκες. Επιπλέον, συμπεριλαμβάνεται υλικό με πηγές με ευρύτερο βιβλιοθηκονομικό ενδιαφέρον. Το υλικό αυτό αποθηκεύεται στην εφαρμογή Delicious, στο προφίλ που έχει δημιουργήσει η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη (εικόνα 4), προκειμένου να είναι πιο εύκολη και πιο αποτελεσματική η διαχείριση και ανάκτηση των αποθηκευμένων πηγών. Το Delicious [7] είναι ένα εργαλείο, το οποίο αναπτύχθηκε στα τέλη του 2003 από τον Joshua Schrachter. Πρόκειται για μια υπηρεσία κοινωνικής σελιδοσήμανσης (social bookmarking service), στην οποία είναι δυνατή η διαδικασία του tagging, η προσθήκη δηλαδή ετικετών επισήμανσης (tags) στην πηγή. Οι ετικέτες επισήμανσης είναι ουσιαστικά λέξεις-κλειδιά για την περιγραφή του περιεχομένου. Μέσω της εφαρμογής αυτής γίνεται η αρχειοθέτηση, η αποθήκευση, ο διαμοιρασμός και η οργάνωση επιλεγμένων ιστοσελίδων και πηγών πληροφόρησης.

Εικόνα 4: Στιγμιότυπο οθόνης από το Delicious

Παράλληλα, στο wiki έχει δημιουργηθεί ένας ειδικός χώρος συζητήσεων (forum), ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ανταλλαγής απόψεων και ιδεών μεταξύ όλων των επιστημόνων πληροφόρησης πάνω σε κοινά θέματα και προβλήματα που τους απασχολούν. Επιπρόσθετα, το wiki υποστηρίζει υπηρεσίες συγχρονισμένης ανταλλαγής μηνυμάτων (Instant Messaging-IM). Μέσω της εφαρμογής Meebo [8], οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνούν άμεσα με το προσωπικό της Βιβλιοθή-

κης, να θέτουν ερωτήματα και να εξυπηρετούνται σε πραγματικό χρόνο, άμεσα και γρήγορα. Τέλος, υπάρχει η δυνατότητα να πληροφορείται κανείς για τις νέες πηγές με τις οποίες εμπλουτίζεται το wiki μέσα από την τεχνολογία των RSS feeds, αρκεί να εγγραφεί σε κάποιον RSS Reader (π.χ. Google Reader ή Bloglines), ώστε να λαμβάνει αυτόματα τις νέες ενημερώσεις. Συμπερασματικά λοιπόν το wiki προσφέρει πολλές νέες δυνατότητες στις διαδικτυακές υπηρεσίες πληροφόρησης της βιβλιοθήκης, καθώς παρέχει νέους τρόπους για τη δημιουργία και τη διάχυση των πληροφοριών.

3. Συμπεράσματα-Μελλοντικές κατευθύνσεις

Οι μουσειακές βιβλιοθήκες αποτελούν πληροφοριακούς οργανισμούς που στηρίζουν κατά κύριο λόγο τους σκοπούς και το έργο των μουσείων στα οποία εντάσσονται με στόχο την κάλυψη βιβλιογραφικών αναγκών γύρω από τα εκθέματά τους. Παρόλα αυτά, μπορούν και πρέπει να κάνουν την υπέρβαση, να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις, να εκμεταλλευτούν τις νέες τεχνολογίες, να εκσυγχρονίσουν τις υπηρεσίες τους, να αποτελέσουν χώρους ενημέρωσης, πληροφόρησης και διακίνησης της γνώσης. Αυτό που θα πρέπει να κατανοηθεί πλήρως είναι ότι η χρήση των νέων τεχνολογιών είναι δυνατόν να αποτελέσει μοχλό αναβάθμισης των υπηρεσιών τους και το ανθρώπινο δυναμικό της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη, συνειδητοποιώντας πλήρως την ανάγκη αυτή, κινείται δυναμικά προς αυτή την κατεύθυνση. Η δημιουργία του wiki έχει ως αποκλειστικό στόχο την ανάπτυξη ενός διαδραστικού και δυναμικού αποθετηρίου γνώσης, όπου θα είναι εφικτή η συγκέντρωση και επιλογή σημαντικού διαδικτυακού υλικού που αφορά τις βιβλιοθήκες τέχνης και τα μουσεία. Το υλικό που έχει συλλεχθεί μέχρι στιγμής δεν είναι εξαντλητικό και θεωρείται πολύ σημαντικός ο συνεχής εμπλουτισμός του, προκειμένου να γίνει όσο το δυνατόν πιο αναλυτική καταγραφή και παρουσίαση σημαντικών διαδικτυακών πηγών. Επιπλέον, θεωρείται σημαντική η ανανέωση του περιεχομένου και με νέες ενότητες, για πολύπλευρη κάλυψη, κυρίως με τη βοήθεια αλλά και την ενεργό συμμετοχή των ίδιων των χρηστών.

Αναφορές

1. Πίτσα Τσάκωνα. Η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση, τεύχος 14, 2001. σελ. 40-41
2. Πανωραία Γαϊτάνου. Η χρήση των wikis στις βιβλιοθήκες: δημιουργία "διαδραστικών" συλλογών-αποθετηρίων γνώσης. Το wiki της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη. 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης, Αθήνα, 5-6 Φεβρουαρίου 2010
3. Πίτσα Τσάκωνα, Πανωραία Γαϊτάνου. Οι μουσειακές βιβλιοθήκες στο ψηφιακό περιβάλλον: προβληματισμοί και μελλοντικές προοπτικές. 2ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης, Αθήνα, 1-2 Φεβρουαρίου 2008
4. Εμμανουήλ Γαρουφάλλου. Αλέξανδρος Κουλούρης. Η συμβολή του EuropeanaLocal στην ανάδειξη των συλλογών των βιβλιοθηκών τέχνης. 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης, Αθήνα, 5-6 Φεβρουαρίου 2010
5. Πίτσα Τσάκωνα. Ψηφιοποίηση χειρογράφων από τη συλλογή της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη. 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης, Αθήνα, 5-6 Φεβρουαρίου 2010
6. Wikidot, διαθέσιμο στο <http://www.wikidot.com> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 20-02-2010]
7. Delicious, διαθέσιμο στο <http://delicious.com> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 24-22-2010]
8. Meebo, διαθέσιμο στο <http://www.meebo.com> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 28-01-2010]
9. Indianapolis Museum of Art, Art Museum Blog, διαθέσιμο στο <http://www.imamuseum.org/blog> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 25-02-2010]
10. The Center for the Study of New Testament Manuscripts, διαθέσιμο στο <http://csntm.org> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 28-12-2009]
11. 3ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης-Βιβλιοθήκη Μουσείου Μπενάκη, διαθέσιμο στο <http://3osynedrio-vivliothikwntexnis.wikidot.com> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 25-02-2010]
12. Μουσείο Μπενάκη - Μόνιμες συλλογές - Βιβλιοθήκη, διαθέσιμο στο <http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=103> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 20-02-2010]